

Paládi József

*Rendőr Jutka
és más történetek*

Paládi József

**Rendőr Jutka
és más történetek**

Paládi József

Rendőr Jutka és más történetek

Novellák

Magánkiadás

Budapest, 2022

ISBN 978-615-6102-12-6

Az édenkert

Az édenkert kétszáz négyszögöl volt.

Egy domboldalon feküdt, s látszólag nem különbözött a többi telektől. Senki nem tudta, hogy ez az édenkert, csak én. Tíz éves koromig éltem itt. Addig minden megtörtént velem, ami jó, szép és fontos az életben. A többi csak szenvedés volt.

Akkor még tudtam az állatokkal beszélgetni. Ha nyáron lefeküdtem a kertben, s fúj a szél, hallottam a füvek énekét. Tiszta, csengő hangjuk volt. Angyalok jártak a földön, meggyógyították a beteg fákat, a kókadozó kiscsirkéket, és engem is.

Álmaimban ide térek vissza, ha nagyon fáj valami. Nehezen váltam meg a nagyszüleim portájától. Szerettem itt lakni. Ahogy kiléptem a kapun, az akácfa árnyékából elláttam a község másik végére, és a rétre, ahol a gólyahír virágzott. Szép, széles, hosszú utca volt. Nem volt túl meredek, nyáron itt lehetett bigézni, télen meg szánkózni.

Ennyit tudtam magamról, s a világról. És ez elég is volt.

Nagyapámék háza két ablakával az utcára nézett.

Előtte, a kiskertben virágok illatoztak, és szőlőindák futottak fel a ház előtt. Szeptemberben csak ki kell nyúlnom egy-egy szemért, s kedvemre lakmározhattam.

A kiskapu nappal mindig nyitva volt. Az örökké zárt nagykaput csak ősszel nyitotta meg nagyapám, hogy a krumplit, kukoricát, tököt, káposztát hozó szekérral be tudjon jönni az udvarra. Az udvar közepén hatalmas eperfa magasodott a kerek kút fölé. Nyáron leráztuk az érett fehér szemeket az udvarra terített hamvasokra, nagyanyám lekvárt főzött belőle. Az udvart hátul a tyúkólak és nyúlólak fából épített ketrecei zárták le. És a disznóól, a „hidlással”, a fából készült „kifutóval”.

A porta elülső, udvari részét alacsony vesszőkerítés választotta el a kerttől. Egy vaskos fa retesz elfordításával nyílt a kapu. Ha beléptem a kertbe, éreztem, hogy megszűnt mögöttem a külvilág, más vidékre, más égtájra érkeztem. Itt a nap is másképp süt. Ez az édenkert.

Titkos, különleges terület, és engem szolgál.

Nagyapám nem szerette, hogy bejárok ide. Félt, hogy kárt teszek valamiben, letaposom az uborka indáját, vagy megkóstolom a zöld szőlőszemeket. De kínzott a vágy, hogy megismerjek mindent. A fákat, bogarakat, virágokat. Azóta sem voltam olyan boldog. Ez volt az egyetlen hely, ahol otthon éreztem magam.

A kert közepén szőlő lugas húzódott, kétoldalt szép veteményes zöldellt. Nyár végén már kezdtek érni a sasza rózsaszínű, édes szemei. Nem volt szabad enni belőle, mégis csipegettem. Ha a nagyanyám hívogatott, elbújtam a bokrok mögött, de rám talált. Nem vert meg, csak csúnyán nézett rám, s ez rosszabb volt a verésnél. De a tekintetében hamar feltűnt a megbocsátás is. Én voltam a szeme fénye, mindig azt mondta.

Nagyot sóhajtott, egymásra mosolyogtunk. Éreztem, hogy szeret.

Nagyapám a gyümölcsfákat nem permetezte, csak a szőlőlugast szórta be rézgáliccal. A fák ágvégeit levágta a nyese ollóval, s elégette a fehér „pókhálóban” hemzsegő apró, zöld hernyókat.

Vasárnap nagyapám nem dolgozott, a térdén lovagoltatott, s én sikongva nevettem.

Fiatal korában uradalmi cseléd volt, azután kocsis a malomnál, amíg nem államosították. Most felesben, harmadában bérelt földek műveléséből tartotta el a családot. Hat napon át hajnaltól késő estig dolgozott, ahogy megszokta. A hetedikén az Istent dicsérte. Az állatokat megetette, más munkát nem végzett. Ebéd után lepihent a hűvös szobában.

Én belopóztam a kertbe. Nagyanyám utánam jött.

- Feküdj ide, az árnyékba! - mondta, s kiterítette a szőlőlugas alá a durva lószőr pokrócot.

- Jaj, de jó! - mondtam.

Nem köszöntem meg soha semmit. Olyan természetes volt, hogy az egész család, az egész világ nekem kedvez. Nem beszélnek róla, olyan önzetlenül teszik, mint ahogy a nap rám süt.

Hanyatt feküdtem, szemem az égre vettem a levelek szűk résein át.

Egyedül voltam. Éreztem, értem van minden. Az egész világ. Azért, hogy itt fekhessék. Nekem jár a nap az égen, s éjjel nekem ragyognak a csillagok. Értem van a szőlő, a körtefa, a ribizke bokor, a fűcsomó mellettem, a bogár, mely rajta mászik, s a légy, mely fenn dönög valahol a levegőben. Mindent nekem teremtett az Isten.

Csend volt, némaság. Oly nagy csend, mint az örökkévalóság csendje. A madarak is hallgattak, elpihentek. Semmi mozgás. Levél se rezdült. Csak a macska sétált el komótosan a kerítés mellett, a málnabokrok tövében. Valami hűvös helyet keresett. Mellettem, a szőlő tövében egy éti csiga mászott, lassan, lustán. A háza fénylett. Körülötte néhány kis fekete hangya futkosott, a combomra nagy, zöld, szőrös hernyó ereszkedett le a magasból.

Eszembe jutott a vasárnapi prédikációból: „Ne ölj!”

Vajon ezt a csúszómászót sem szabad megölni? A szúnyogot se? Mitévő legyek? Hirtelen lesújtottam. A célzás pontos volt, a hernyó kimúlt.

A kert nyugalma csak egyszer zavarták meg.

A szomszédasszonynak orvoshoz kellett menni, s nem tudta kire hagyni a kislányát. Áthozta nagyanyámhoz, de ő is el volt foglalva. Behozta a kertbe, s a gondjaimra bízta. Marika még csak négy éves volt. Aranyos, szőke teremtés. Ahogy lépdelt befelé a lugas alá, látszott rajta a féltékenység. A szeme kéklött, s mint a pillangó, s repdesett, bátortalanul, hátra-hátra nézve.

Tűzpiros napozó volt rajta, a mellét is takarta. A nyakából kétoldalt széles pánt futott fel a vállán át, hátra, a derekára, ahol össze volt gombolva. Furcsállva néztem, ilyen csak a lányok hordanak. Rajtam fekete klott nadrág volt, azt sokkal könnyebb volt kezelni.

Hamar megbarátkozott a környezettel, s a rózsaszín szőlőszemek felkeltették figyelmét. Ahogy nyúlt értük, rögtön rászóltam:

- Nem szabad megenni! Nagyapám tegnap permetezte.

Látszottak rajta az apró kékesfehér foltok, a rézgálic. Marikát ez nem érdekelte, letépett egy szemet, vitte volna a szájához. Kiütöttem a kezéből, és sírva fakadt. Nem érdekelt. Ha beteg lenne tőle, engem okolnának. Tanulja meg, mi a rend.

Az udvarból nagyanyám kiáltása hallatszott:

- Gyere, lányom! Siess!

Felugrottam, s szaladtam a kertkapuhoz. Néztem, miért kiabál a nagymama? Az istálló ajtajánál állt megdermedve, kezében a hosszú sütőlapáttal...

Előtte, az istálló küszöbénél egy sün gubbasztott. Mélyen beleszipantott a levegőbe, apró, fura orrával itt-ott beletúrt az udvar laza földjébe, majd elkezdett ásni két mellső lábával. A küszöb alatti üreg egyre tágult.

S hirtelen előtűnt egy kígyó feje.

A sün hosszú tüskéi az égnek meredtek. Figyelte a kígyót. S az egy óvatlan pillanatban, mint a villám, vágott a sün felé. Belemart. De a kis állaton nem fogott a mérge. Mintha mi sem történt volna, apró fogaival elkapta a viperát a nyakánál, és összeroppantotta. A kígyó rövid vonaglás után olyan lett, mint egy élettelen, hosszú nadrágszűj. A sün kihúzta a tetemet küszöb alóli üregből, s vonszolni kezdte az udvar végébe, a fából-deszkából tákolt tyúkólak alá, ahol jól lakmározhat.

Akkorra már kijött anyám is a kis házból. Ásót akart ragadni, hogy összekaszabolja, felaprítsa a kígyót, véletlenül se keljen új életre.

- Haggyad, lányom, haggyad! – nyugtatta nagyanyám. – A sün megszolgált érte.

Ő ismerte a kígyók és a sünök természetét, még a régi időkből. Anyám mégiscsak hozott egy ásót, hánytá ki a földet a küszöb alól.

- Van-e még több? Gyertek csak elő!

- Haggyad, lányom! Nincs ott több. A sün nem hagyta volna.

- Láttam én itt lyukat – mérgeződött anyám. – Azt hittem, egerek fészkeltek be magukat. Akartam is mondani.

- Ezért nem adta le a tehén a tejet – bólogatott nagyanyám megnyugodva. – Hogy szidtam ezt a szegény állatot. Veszekedtem vele: mért nem tejelsz? Hát ezért. Ezek a szegény barmok is félnek a kígyótól.

Anyám jó mélyen beleszurkált az ásóval a földbe, aztán betemette a gödröt. A tehén elbődült, mint aki érti, tudja, mi történt, míg ő a jászolhoz kötve kérődzött.

- Ne ijedj meg! – fordult felém nagyanyám. – Nem kell félni!

- Nem félek – mondtam.

- Ha meglátsz valahol egy kélgyót, azonnal kiálts: emberek, kélgyó! Majd jön a segítség. Agyon kell verni mindet! Fogj egy ásót, csapj a nyakára, vágd le a fejét! És ha meglátsz egy sünt szaglászni a küszöbök körül, vagy odvas farakás alatt, ott kélgyók lesznek, úgy vigyázz! A sünt ne bánts soha! Sok jót tesz az embereknek. Megjegyezted?

- Igen.

- A kélgyókkal vigyázni kell! – dohogott tovább nagyanyám. – Ez a bűdös kélgyó mindenütt ott van.

Ezt már a bibliai kígyóra értette.

A nagyszüleim baptisták voltak. Nyolc-tíz idős ember a tiltás és fenyegetettség ellenére is összegyűlt vasárnap délelőttönként Isten dicsőítésére. A nyekézsenyi prédikátor jött hozzánk, igét hirdetni. Hallott az esetről, és beleszötte mondandójába ezt is:

- Mert a kígyó az ártás szelleme. Mit ír a Biblia, kedves testvéreim? Lapozzunk bele Mózes első könyvébe: „És mondá a kígyó az asszonynak: bizony nem haltok meg.” Nem? Dehogynem, éppen azért halunk meg, kedves testvéreim, azért vette el tőlünk az Úr az örök életet, mert a kígyó megtévesztette Évát. Ez volt az első hazugság a Földön. És a kígyó azóta is fújja a magáét! Ne hallgassatok rá, kedves testvéreim! Mert ha rá hallgattok, a következmények nem maradnak el, miképp Isten ítélete sem maradt el.

A fekete, szálkás hajú prédikátor végig hordozta vészjósló tekintetét a kis gyülekezet tagjain. Jobb kezét a kiegyenesített mutató ujjával fenyegetően a magasba emelte, az égre mutatva, miközben baljával a kinyitott Bibliát tartotta:

- Olvassátok: „És mondá az Úr Isten az asszonyoknak: Mit cselekedtetél? Az asszony pedig mondá: A kígyó ámitott el engem, úgy evém”. Ez nem volt mentség Éva számára sem, de nem bújhatunk el a felelősség elől mi sem, akik az Úr tanítása alapján már különbséget tudunk tenni a jó és rossz között, a bűn és erény között. Erre figyeljeteK mindig, kedves testvéreim! Ne higgyetek az ámitásnak! Ne higgyetek a kígyónak!

A prédikátor leeresztette hangját, a lélegzetvételnvi szünetben a csend hallhatóvá vált. Éreztem az Úr jelenlétét. Elhatároztam, hogy én is prédikátor leszek.

- Imádkozzunk, testvéreim! – mondta a lelkész.

Letérdeltünk a kis szoba sárgára sikált hajópadlójára, s életemben először igaz szívvel hálát adtam a Teremtőnek, hogy élek.

Ének következett. Ki-ki választott a könyvből neki tetszőt, s az egész gyülekezet együtt énekelte. Engem előntött az áhítat. Az összes rossz érzés, ami addig kicsiny gyermekként nyomasztott, most szertefoszlott.

- Mi leszel, ha nagy leszel? – kérdezte a prédikátor az istentisztelet végén, amikor az öregek már illedelmesen elköszöntek, és fájós lábaikon hazabotorkáltak.

- Prédikátor – mondtam merészen.

- Ahhoz ám sokat kell tanulni – nyomott egy barackot a fejemre a kedves, megenyhült férfi. – És miért szeretnél prédikátor lenni?

- Hogy elpusztítsuk a kígyót! – vágtam rá hetykén.

- A kígyót nem lehet elpusztítani. A kígyó mindig élni fog, mint maga az Isten. A kígyót úgy kell felfogni, mint a gonoszt, amely mindig ott él az emberben, és kísérti őt. A gonosz kísértés ellen kell küzdenünk minden nap. Te ezt még nem értheted! Ártatlan kisgyermek vagy, aki nem ismeri a testi kísértéseket. Sem a többi kísértést, a pénz, a hatalom, s az öldöklés kísértését.

- De láttam a kígyót! – vágtam rá. – És a sün elkapta.

- Ez egy másik kígyó – simogatta meg kopaszra nyírt fejemet a prédikátor. – Beszéljünk majd egy pár év múlva. Jó prédikátor lehet belőled.

- Jöjjön, Lajos! – szólt be nagyanyám a szomszédos konyhából a félig nyitott ajtón át. – Elhúl a leves.

- Megyek, megyek. De ezt a kis leventét útba kell igazítanom.

- Mi baj van vele? – állt meg nagyanyám az ajtóban, kezében egy nagy fakanállal.

Ősz kontyával, kék szemével, mely a búzavirág sötétkékjét idézte, úgy állt, mint egy szent asszony. Lehet, hogy az is volt.

- Prédikátor akar lenni.

Nagyanyám először meghökkent, de rögtön megtalálta a helyzethez illő intelmet:

- Akkor nem mondhatod a Pityunak soha többé, amit szoktál. És senkire sem.

Nem szabad senkit sem gyalázní. Magyarázza már el neki, Lajos testvér! Én hiába mondom.

- Mít szoktál mondani?

- Azt, hogy hülye. De az is.

- Többet ne mondd ki! Minden ember Isten teremtménye, akiket nem illik ilyen szavakkal illetni. Nem szabad senkiről így gondolkozni. Fogadj szót nagyanyádnak!

- A kígyó se hülye?

- Arra se mondjuk. Senkire se mondunk rosszat. Érted?

- Nem – mondtam én.

- Nőnöd kell még – simogatta meg a fejemet a prédikátor. – Növekedni, testben és lélekben.

- Jöjjön már! – emelte fel a hangját nagyanyám. – A csigatészta teljesen hideg.

Ahogy múltak az évek, egyre jobban vágytam vissza a kis, háborítatlan édenkertbe, nagyapám gyümölcsös kertjébe.

Akkor még nem kellett törni a fejemet semmin, nem kellett gondoskodni magamról, még a cipőfűzőmet is megkötötték. Csak ettem-ittam, gyönyörködtem a világban, fűben, fában, bogarakban. Amint betettem a lábam az iskolába, elkezdtek

fegyelmezni. Ne beszéljess, ülj egyenesen, ismételd utánam! Nem is értettem, hogy mer a tanár, egy idegen férfi, így beszélni velem. Eddig csak a szüleimnek volt joguk ehhez.

Addig volt jó, gondoltam, amíg nem jártam iskolába. Az utána következő évek már csak kínlódást hoztak. Erőlködést, hogy megfeleljek a földi törvényeknek. Ehhez pedig semmi kedvem nem volt.

Anyám délután leültetett a konyhaasztalhoz a hokedlira, hogy írjam meg a házi feladatot. Nem akartam, elegendő volt a leckéből.

- Fáj a fejem – mondtam -, szeretnék kimenni a kertbe. Egész délelőtt bent ültünk az osztályteremben.

- Na, jó, levegőzz egy kicsit - mondta.

Kisétáltam a kertbe, de az már nem olyan volt, mint régen. Kicsit nézelődtem, felszedtem a földről pár elsárgult, színes falevelet. Megnyugodtam, visszamentem, s megírtam a leckét.

Az édenkert elveszett örökre.

Angyalkolbász

Mifelénk fura Jézuska járt.

Mindig elfelejtett valamit. 1952 karácsonyán például nem hozott nekem sílécet. Pedig olyan szép levelet írtam neki. Már a Mikulás se hozta, hiába kértem tőle, ezért írtam újabb levelet. Nem akartam én túljárni az égiek eszén, csak megerősíteni a kívánságomat.

Anyukám azt mondta:

- Leeshetett az a sí a Mikulás szánjáról, ő meg nem vette észre. Biztosan nagyon sietett, annyifelé kellett mennie. Sok jó gyerek van ám a földön.

Hát, ha meggondoljuk, igaz lehet.

Újra kivettem a számtan füzetem közepéből két kockás lapot. Ha nem tépjük a lapokat, észre sem lehet venni a hiányt. Nem baj, ha vékonyabb lesz a füzet, minek az a sok számtan. Részletesen leírtam az esetet a Mikulással. Hátha csak tévedés történt, és erre az ügyre nem jutott ideje. Anyukám szerint a Jézuska hatalmasabb a Mikulásnál, és minden cselekedetünket látja. Azt is tudja, ha kér egy gyerek valamit. Aki jól viselkedik és jól tanul, az meg is kapja az ajándékot.

Kiraktam a levelet az ablakba.

Reggelre jégvirág borította a belső ablakszárnyat is, nem láttam, ott van-e? Kinyitottam. A levél nem volt ott.

Karácsony este kíváncsian, reménykedve mentem be a konyhából kis, földes, fűtetlen szobánkba. A nyáron elkészült végre a mi kis vályogházunk, piros cserép volt a tetején, messziről lehetett látni. Kívülről vakolatlan maradt, de jó volt, mégiscsak volt hol lakni.

A konyhában a fehér zománcú sparheltban izzott a tűz, innen engedtünk be egy kis meleget a szobába. A régi, szürke macskánk, Miska is jól érezte magát karácsonykor. Folyton dorombolt, hízelkedett, odadörgölözött a lábunkhoz. Azt

hittem, ennyire szeret bennünket. Pedig csak éhes volt. Nem jobban, mint mi. De hol van még a vacsora?

Előbb meg kellett nézni, hozott-e nekünk is karácsonyfát a Jézuska?

Hozott.

Benn, a szépen kifestett szoba sarkában állt a kis fenyő. Alacsonyabb volt, mint én. Kicsit csodálkoztam, miért nem nőtt nagyobbra? Aztán megnyugodtam. Ugyanazok a díszek függtek rajta, mint tavaly és tavalyelőtt. A Jézuskában lehet bízni. Fehér angyalhajjal kötötte össze az ágak végeit, piros almákkal, aranyporos diókkal ékesítette a fát, s néhol hosszú, szürke csillagszórókat is láttam.

A szaloncukrok is ugyanolyanok, mint tavaly.

Anyám meggyújtotta a kicsinyke gyertyákat, és két csillagszórót. Éreztem az illatukat, s ez a valami furcsa, nem evilági érzést keltett bennem. Emlékeztem a halottak napjára, amikor a sötét temetőben nagyapám sírjánál égött a gyertyát. Az ilyesmi mindig különleges esemény.

Áhítattal álltunk mindhárman a fa előtt. Elénekeltek a „Mennyből az angyal”-t. Megtelt a szívünk szeretettel. Megcsókoltuk egymást.

Szemem a fa alatt, a színes krepp papírokon járt, a meglepetéseket kutatva. Ott volt nagyanyám ajándéka, egy tábla csokoládé. A nagynénémé is, „Az egri csillagok” című könyv. Az anyám egy pár meleg zoknit vett, apám a huszonnégy színes ceruzát tartalmazó dobozt.

A síléc nem volt ott. Azt hittem, nem fért oda. Nem akarták iderakni. Az külön ajándék lesz. Igazi meglepetés. Vártam, vártam, de a szüleim nem szóltak semmit. Elment a kedvem az egész karácsonytól. Ha már a Jézuskának is hiába írok... Meg sem kérdeztem, mi van a sílécekkal?

- Menjünk vacsorázni! - mondta anyám.

Búsan, dühösen, dacosan levettem a fáról egy szaloncukrot. Kibontottam. Apró széndarab volt a tavalyi, színes papírban.

Ledobtam a fa alá, elsírtam magam. Apám kibontott egy másikat. Abban karamella volt. Rögtön ráismertem: együtt főztük anyámmal előző este a sparhelton,

fél kiló kristálycukorból. Én nyaltam ki a serpenyőt. Mondta is anyám, most olyan szegény a Jézuska, hogy szaloncukorra sem telik. A gyúródeszkára kiöntött, hűlő, barna masszát késsel szétdarabolta szaloncukor méretűre, éjjel pihenni hagyta, s mire felébredtem, reggelre kész volt a sok szaloncukor.

Amelyik papírba nem jutott, az éjjeli műszakból hazatérő apám kicsiny széndarabokat tett, hogy szép legyen a karácsonyfa.

A sílécről szó sem volt közöttük soha. Anyám a Jézuskának írt levelemet gyújtósna használta fel reggel. Így legalább volt valami haszna.

A konyhát finom illatok kezdték megtölteni.

Kolbász sült a tűzhelyen. Ilyen se volt még nálunk. Maszlákék adtak disznótoros kóstolót tegnapelőtt. Maszlák néni a Micsurin térszben dolgozott, jól keresett, s mindig hozott haza valamit. Nyáron egy kis krumplit, ősszel egy pár cső kukoricát, télen disznótorost. Üres kézzel sosem jött haza.

Nem is érdekelt, honnan van. Az se, ha másoktól lopták el. Az éhség nagy úr, mondta mindig apám. Nemrég jött haza a szovjet hadifogságból. Az a csöpp hurka, szalonna rögtön elfogyott, ám anyám a nyúlfarknyi kolbászt kitette a spájz ablakába, a hidegre, így megmaradt szentestére. Ezt sütötte most oly lelkesen.

Apám néhány cső pattogatni való kukoricát morzsolt, s odarakta a platnira egy nagy, kerek, fekete tepsiben. A tűzhelyről egyszer csak elkezdtek szanaszét repkedni a fehér, kibomlott szemek.

Tetszett nekem is, a macskának is. Kapkodtam utánuk. Volt, amit sikerült röptében elkapni, azt rögtön megettem. Ami elrepült, s a konyha hideg földjére esett, azzal a macska játszott egy ideig. Megszagolgatta, a mancsával görgette a földön, várta, hogy elvegyem tőle. El is vettem, meg is ettem.

- Megsült az angyalkolbász! - kiáltott anyám.

- A kukorica is mind kipattogzott! - mondta apám.

Leültünk a kis konyhában a hokedlikra, s ettük az illatozó, arasznyi kolbászt, sok kenyérrel, szertartásosan, kicsiket vágva, ízlelgetve, hosszan forgatva a szánkban, hogy érezzük: karácsony van.

A macska szomorúan, éhes miákolással nézett fel rám. Szürke bundája mintha egy mérettel nagyobb lett volna a kelleténél, olyan sovány volt. Szerényen ült a földön, láttam, a szíve megszakad. Ennyi jó illatot nem tud elviselni.

- Majd megkapod a bőrét! – mondta anyám biztatóan.

Ám annak a kis kolbásznak egy csepp bőre se maradt.

Majd kapsz szenet, mint én, gondoltam. De, ha szenet nem ehetsz, a pattogatott kukoricát se szereted, mit csináljak veled?

- Menj a padlásra! Ott a sok egér! - biztatta anyám. - Minek tartunk?

A macska, mintha értené, elkezdett fintorogni. Felállt, körbe-körbe forgott, a farkát hosszan, egyenesen tartva kerengett, mint aki az örületbe tart. Nagyon megsajnáltam. Ki fog engem ezután puszilgatni? A kezemet nyalogatni? Ki fog engem szeretni?

Azon a télen először ettem kolbászt. Most valahogy mégsem érdekelt. Úgy megszoktam az éhezést, ez a kis semmiség nem számít. Csupán illat. Levegő, ami elszáll, mint az áhítat. Jó se tudunk lakni belőle. Meghagytam a kolbász végét.

A két ujjam között nyújtottam a macskának az asztal alatt, titokban, mintha csak a lábszáram vakarnám. Ezt el is várta tőlem. Érdes, mégis puha nyelvvel belenyalt a kezembe, hosszan ízlelgette, kóstolgatta a kolbászvéget, nem merte lenyelni. Ugyanúgy tett, mint mi, fenn az asztal fölött. Sosem evett még kolbászt. Aztán hirtelen kikapta az ujjam közül, s gyorsan lenyelte. A lábamhoz dörgölözött, várta a folytatást. A szüleim észrevették, miben mesterkedem, s bólogattak, milyen jó a macska, s én milyen jószívű, önzetlen gyerek vagyok.

Ezzel én már nem törődtem. Csak azt néztem, Miska barátom hogy terül el a tűzhely alatt a vackán, s hogy nyalogatja még mindig a szája szélét. Legalább a macskának jó karácsonya volt. Neki eszébe se jutott a síelés.

Éjjel a fűtetlen, karácsonyfás szobában aludtam.

A szüleim a konyhában, a heverőn pihentek le. A félig nyitott ajtón át hallottam, elalvás előtt, hogy beszélgetnek. Apám panaszkodott, hogy nem kapott prémiumot, nem számolták el a túlóráit, de levontak a fizetéséből száz forintot a Békekölcsonre. Alig maradt valami a borítékban. Anyám vigasztalta, hogy jövőre jobb lesz, erre apám azt mondta, már elosztották a jövő évi béremelést is, csak húsz-harminc filléretet, de ő semmit sem kapott.

Nem lesz jobb. Jó, ha zsíros kenyérre telik. Nem tud venni sílécet, de még új gumit se a biciklijére. Ki kell húzni valahogy tavaszig. Majd bérel egy kis földet, vagy elmegy napszámba a szabadnapokon. Csirkét, nyulat tartunk, lesz mit enni.

Aha! Erről van szó, gondoltam. Most végre tudok mindent! Békekölcson lett a sítalpakból.

Nem a Jézuskától kell kérni a sílécet, hanem a szüleimtől. Vagyis a művezetőtől, aki az órabért osztogatja. De neki is van főnöke, az igazgató! Már majdnem leragadt a szemem, de ez a gondolat nem hagyott nyugodni: holnap reggel levelet írok a gyárigazgatónak. De ő fölötte is áll valaki. Nem tudom, kicsoda? S ekkor hirtelen kipattant a fejemben a megoldás: Rákosi elvtársnak kell levelet írnom.

Ő az ország ura. Mindent el tud intézni. Hatalmasabb, mint a Jézuska. Leszól telefonon az igazgatónak, „mi folyik maguknál, kérem?“, az igazgató azonnal utasítja a művezetőt, hogy rendezze az órabéreteket. Ilyen egyszerű. Ezzel elaludtam.

Mire felébredtem, elfelejtettem a levélírást.

Arra voltam kíváncsi, mit kapott karácsonyra Maszlák Laci? Anyukámnak mondtam, hogy átmegegyek hozzá. Szó nélkül elengedett. Legalább nem leszek láb alatt. Tudta, hogy vele szoktam „Csapd le, csacsit“, vagy durákat játszani, zsírozni, ólomkatonázni, focizni, hógolyózni, mikor mi volt. Egyidősök voltunk, a skarlátot is egyszerre kaptuk meg, egyszerre gyógyultunk ki belőle. Tavaly télen még közvetlen szomszédok voltunk, ők is a melléképületet bérelték, s itt építkeztek. Most tőlünk a harmadik házban laktak.

Szép, magas, hosszú tűjű fájuk volt, tele csillogó dísszel, s igazi szaloncukrokkal. Meg is ettünk egy párat. Laci megmutatta a kisvasutat, de nem tudtuk kipróbálni, nem volt hová lerakni a síneket.

És kapott sílécet is!

Eddig úgy terveztük, együtt tanulunk meg síelni a télen. De Lacit most jobban érdekelte a kártya. Durákot akart velem játszani egész délután. Ott ültünk a dikón a konyhában, félig fekvé, a tűzhely mellett, csak dobálta a lapokat az ágyterítőre, és győzedelmesen nevetett. Mindig nyert. Én oda sem figyeltem. Hagytam nyerni. A sí járt a fejemben.

Az olcsó, kis sílécek oda voltak támasztva a sarokban a falhoz. Alig tudtam levenni róluk a szemem. Fel kellene csatolni a bakancsomra. Fájt a fejem a szobalevegőtől, a kártyázástól, derekam a féloldalas fekvéstől. Odahúztam a két vékony lécet magamhoz, s felpróbáltam. Jó volt a méret. Léptem egyet-kettőt, óvatosan csúsztatva a talpat. Megfordulni nem lehetett, ahhoz kicsi volt a konyha.

- Ki kéne próbálni! - mondtam.

- Majd később! - mondta Laci. – Inkább kártyázzunk!

- Esik a hó! – néztem ki a parányi konyhaablakon. – Most kellene!

Laci feltápászkodott az ágyról, magára vette a nagykabátot, odaszólt az udvaron havat seprő anyjának.

- Felmegyünk a hegyre! Kipróbáljuk!

- Vigyázzatok ám! Egy óra múlva itt legyetek!

- Itt leszünk!

Kimentünk a falu végére, a hegyoldalba, ahol nyáron a marhacsorda járt ki legelni. Szép, füves terület volt, óriási csiperkegombák nőttek rajta. Ezen a széles csapáson, az utolsó házak mellett siklottak le a gyerekek a szánkókkal. Visongtak, kacagtak. Megálltunk mellettük, Laci lecövekelt. Átpártolt egy kislányhoz. Azt mondta:

- Én jobban szeretek szánkózni. Menj fel, ha akarsz.

- Jó - egyeztem bele.

Nem bántam, hogy egyedül maradtam. Mégis megszántak az égiek, kaptam egy sílécet. Nem is szegény szüleimtől, hanem a Jézuskától. Ez igazi csoda! Mint egy megszállott, boldogan lépdeltem felfelé a csorda rézsútosan kitaposott útján a hegytetőre.

Már szürkült az ég, érezni lehetett, hogy hamarosan jön a sötétség, s az orromig sem fogok látni. Lihegve, erőlködve másztam fel a magasba, bokáig érő hóban csúszkálva. Végre megtudom, milyen a síelés. Eddig csak az otthon, hordó dongákból készült sílécekkel próbálkoztam, de azok nem csúsztak.

Felcsatoltam bakancsomra a léceket.

Szépen siklottam lefelé a lankán, de a hó alatti alattomos buckákat, akadályokat és a kis csipkebokrokat alig lehetett kikerülni. Tudtam, úgy lehet megállni a sítalpakon, ha a lábat terpeszbe rakjuk, a fenekünket lenyomjuk, a lábfejeket befelé fordítjuk. Ám a gyakorlatban nem volt olyan egyszerű megvalósítani. A gazos, bokros területen mindig nekimentem valaminek. Elestem, meghempergőztem a puha hóban.

Végül belegabalyodtam egy galagonya bokorba. Tüskéi összemarták kezem-lábam. A hátamon feküdtem, a lécek keresztben álltak az ég felé. Forgolódtam, hogy le tudjam csatolni. Testemet átjárta a fagy. Sokáig nem bírtam felállni. Ekkor rájöttem, itt meg is halhatok. Egyedül vagyok, nincs, aki segítsen. A szüleim azt se tudják, hol keressenek? Ha nem szedem össze minden erőmet, itt fagyok meg.

A rémület erőt adott, valahogy hasra fordultam, felálltam. Térdig ért a hó. Szemem-szám tele volt vele. Már alkonyodott.

Vállamra vettem a léceket, fáradtan, összefagyva ballagtam le a hegyről. Mire leértem, már égtek az utcai lámpák. A gyerekek még mindig szánkóztak a faluvégén, de nagyon megfogyatkoztak. Laci barátom dideregve várt rám. Nem szidott, nem veszekedett. Csak annyit kérdezett halkán:

- No, tudsz már síelni?

- Tudok - vágtam rá gondolkodás nélkül.

Szótlanul mentünk hazáig. A kapujukban elbúcsúztunk egymástól. Áadtam neki a léceket. Már nem vágytam utánuk annyira.

- Hol jártál ennyi ideig? - kérdezte anyám, amikor benyitottam. - Öreg este van.

- Kártyáztunk - mondtam.

Olyan jól esett ez a hazugság. Csak nem fájdtom a szívét azzal, hogy majdnem meghaltam?

- Kihúlt a vacsora!

Újra a sparheltra tette a serpenyőt. A finom sült szalonna illata betöltötte a konyhát. A macska előbújt a tűzhely alól, nyújtózkodott az asztal előtt, s megint rám nézett, hozzám szólt:

- Mía...

- Mit akarsz tőlem? – rúgtam bele finoman.

Csak úgy, hogy tudja, nincs mindig angyalkolbász.

A vacsora most is csak krumpli volt, rajta néhány pirított szalonnadarab és hagymakarika. Pedig úgy megéheztem a síeléstől, hogy meg tudtam volna enni az egész világot. A macska meg csak ott sündörgött körülöttem. Mintha körültekeredne a lábam szárán. Ettem egy pár falatot, de nem jóízűen.

A macska ott ült előttem a konyha földpadlóján, s epekedve nézett fel.

- Miska! - szóltam hozzá szigorúan. - Ezután osztályozni fogom a viselkedésedet. Ha nem változtatsz a magatartásodon, rossz vége lesz!

- Mía...

- Míja, míja? Majd megtudod! Tűrhetetlen, mit művelsz mostanában.

Elöttem ült, a fejét feltartotta, okosan, figyelmesen nézett rám. Úgy éreztem, értette minden szavam.

- Haragszom rád! – magyaráztam neki. – Viselkedj rendesen, mert intőt kapsz. Aztán megnézheted magad.

- Mía...

- Mía, mia! Mit akarsz? Mindig csak ennél.

Anyám már a nagy, barna vajdillingba rakta az edényeket a mosogatáshoz. Háttal állt.

Kezemmel kivettem tányéromból a maradék zsíros krumplit, s az asztal alatt a macska szájához tartottam. Úgy habzsolta, mintha sosem evett volna.

- Most az egyszer megbocsátok – magyaráztam a macskának.

Anyám meghagyott az angyalkolbászból egy ujjnyi darabot, most azt is odatette a tányéromra. Nagyon meglepődtem. Tudtam, hogy takarékos az anyukám, beosztással él, de erre nem számítottam. Miska olyan kétségbeesetten nézett rám, hogy megint megsajnáltam.

Elvágtam a kolbászt, s a felét odaadtam neki.

Az angyalok születése

Csikorgó hideg volt azon a télen.

Egész éjjel havazott, s hajnalban jéggé fagyott minden. Délelőtt iskolában voltam, dideregtünk a tanteremben. A nagy fekete kályha nem tudta bemelegíteni a termet. Sívított a szél az ablakokban. Sztálin és Rákosi elvtársak képei is mintha reszkettek volna a fekete tábla fölött.

A mi vidékünkön, a hegyekben kegyetlen volt a tél. Délután enyhült kissé, a nap is kisütött, de a jégcsapok nem eredtek meg az ereszekben. Ez a legjobb idő a szánkózásra. Szikrázik, porzik a hó a szánkók alatt. A nagyobb fiúk, akik igazán értettek hozzá, úgy siklottak le a lankán, hosszú, nehéz vas szánkóikkal, ölükben, elől ülve a nevetgélő, sikoltozó lányokkal, sarkukkal kormányozva, pontosan irányítva a szánkót, hogy sosem ütköztek össze. Ordítottak, visongtak, nevettek. Az idősebbek a járdáról nézték a fiatalok bolondozását, s a fejüket csóválták.

A mi dombos, lejtős utcánk volt a legjobb a szánkózásra. Széles, hosszú utca volt, nem túl meredek, nyáron alkalmas volt a bigézésre, s mindenféle játékra. Odajött szánkózni a falu apraja-nagyja.

Nekem nem volt szánkóm, szegények voltunk. Kiálltam a kapu elé, néztem a szánkózókat. Irigység töltött el. Egyik osztálytársam, Újhelyi Béla odaszólt hozzám:

- Nem jössz? Olyan jó!

- De! - ugrottam oda mellé.

- Akkor húzd fel!

Boldogan fogtam meg a kötelet, lassan felértünk az utca végére, a domb tetejére a háromszemélyes vas szánkóval. S amikor elindultunk lefelé, áthatott a száguldás öröme. Én ültem elől, Béla hátul, s ő kormányozott. Csizmája sarkával a kemény havat szántva irányította a bukkanókon ugráló, repülő szánt. Mondta, hogy én ne tegyem le a lábam, mert akkor felborulunk. Szálltunk, repültünk, mindenkit le hagytunk. Közben nyitott szájjal szedtük a levegőt. Csak a sarki bolt előtt álltunk meg.

Lenn a Béla anyja várt, meleg, prémgalléros, kék szövetkabátjában. Mintha ott sem lettem volna, karon ragadta a barátomat, és szó nélkül magával vitte. Nekem még nem volt kedvem hazamenni.

Álldogáltam a kapunk előtt a járdán, hátha észrevesz valaki, és elhív szánkózni. Figyeltem a nagyobbakat, tudjam, mit kell majd tennem, ha felnövök.

Kigyúltak az utcai lámpák, s már a hó is világított. A sejtelmes fényben még titokzatosabban suhantak lefelé a szánkózók. Egymást szorongatták, minden alkalmat megragadtak, hogy közelebb bújjanak egymáshoz, vagy felboruljanak, és a puha hóban egymásra feküdjenek a fiúk és a lányok. Utána nagyokat nevettek, huhogtak, fűjták egymás kezét, és arcát, majd összeérintették az arcukat és a szájukat, hogy felmelegedjenek.

Újra havazni kezdett, s én már nem is néztem a szánkózókat. Tudtam, úgyse vesznek fel. Az ég felé fordítottam arcomat, s a hullongó fehér pelyheket igyekeztem elkapni a számmal. Jó, hús érzés öntött el. A léckerítésről is ettem egy kis havat.

A fagy már a csontomig hatolt.

Vékony, barna disznóbőr bakancsom átázott, s ráfagyott a jég. A lábujjaim megdermedtek. Fekete Bocskai-kabátom mintha nem is lett volna rajtam. Csak a barna báránybőr kucsmám melegített. Nem éreztem a hideget. Valahogy megszoktam. A leheletem fagyos köddé változott, az orromban jégkristályok képződtek.

Lassan olyan lettem, mint egy hóember. Nem tudom, meddig bírtam volna ott. Amikor a nagyanyám kijött értem, már teljesen kihültem. Lúdbőrös volt a testem.

- Hát te csak itt állsz? - csapta össze a kezét. - Nem szánkózol? Jaj, már megfagysz, csupa jég vagy, édes unokám. Miért nem mozgogtál?

- Nem fázom - mondtam.

- Itt akarsz hagyni, mint szegény apád? - dohogott nagyanyám.

- Dehogy!

Nem tudtam, hol van az apám. Lehet, hogy megfagyott a Don-kanyarban az útszélen. Azzal biztatgattak, egyszer majd találkozom vele. Nem azt mondták, hogy hazajön. Csak azt, hogy előbb-utóbb meglátom.

- Itt fagysz meg a szemem előtt? Istenem, Istenem! Mit vétettem?

Nagyanyám sírva fakadt. Fekete nagykendőjét lekapta a válláról, rám borította. Karon fogott, bevitt a házba. A nagy kulccsal bezárta éjszakára a kaput.

A konyhában meleg volt.

A hosszú, lapos, fekete sparheld végében állt a vízzel teli nagyfazék. A vizet nagyanyám a nagy lavórba öntötte. Leszedte rólam a fagyos, hó áztatta ruhadarabokat, s beálltam a konyha közepén a fehér lavórba. Tetőtől talpig lemosakodtam.

A langyos víz szinte fájt. Hideg szerettem volna maradni inkább, örökre. Jéghideg. Úgy megszokni a hidegséget, hogy sose fázzak. Ha Krisztus is akarja, minden lehetséges. Nagyanyám másról sem beszélt. Az iskolában erről egy szót sem volt szabad szólni. Megszoktam, természetesnek vettem, hogy a tanteremben Sztálin elvtársat dicsőítjük, otthon pedig Jézus Krisztust.

- Így összefagyni!

Ágyba bújtam. Éreztem a szalmazsákon a derekamnál, lábamnál a forró cserepeket. Nagyanyámnak mindig volt egy-két cserépdarabja a sparheld végében, amelyeket felmelegítve esténként az ágyba dugott. Fölöttem a libatollas dunyha ontotta a meleget. Elaludtam. Egy idő után izzadni kezdtem, csupa víz, lucsok lett az ágy. Szólni, kiáltani nem merem. Nagyanyám a konyhában aludt, a félig nyitott ajtó mellett. Hadd pihenjen, gondoltam, van velem elég baja.

Hirtelen elöntött a forróság.

Nem tudtam, hogy ez a láz. Forrt mindenem. Riadtan hánykolódtam a dunna alatt. Égett a testem, s karikák táncoltak a szemem előtt. Azután csak a csillagokat és hópelyheket láttam. Éreztem, hogy elkábulok.

Megérkezett az első angyal.

Igazi, nagy felnőtt angyal volt, ahogy azelőtt is elképzeltem. Kiterjesztett, fehér szárnyai, fehérén villogtak előttem... Határozott volt, mégis lágy, gyengéd, mint az anyám volt. Azt mondta:

- Ne félj! Vigyázok rád! Nem fogsz meghalni!

Ezzel eltűnt.

Arra gondoltam, ő lehet Gábrriel arkangyal. Lehet, hogy apám küldte, aki a Mennyből vigyáz rám.

Forróság égette az ágyat. A szám kiszáradt, cserepes volt. A torkom bedagadt. A fejem lángolt. Hánykolódtam. Mi ez? Mégis meghalok? Éjjel van még? Kiáltani kellene a nagymamának. De nem jött hang a torkomra.

Hol vagyok?

Éreztem, hogy lassan, észrevétlenül távozom a földi létből, s átrepülök egy másik, színes, valószínűtlen, eddig nem ismert világba. Nem bántam. Ez, ahol élek, nem az én világom. A lelkem emelkedik, lassan elhagyom a testem. Hamarosan átlépek egy határt, kilépek innen. Isten hív engem...

Úgy hittem, a mennyországba jutok, és angyal lesz belőlem. Mennyivel jobb angyalnak lenni, mint fázó kisgyerekeknek.

Néztem, milyen szép, tiszta itt fenn minden, csupa fény, csupa ragyogás. Olyan jó volna itt élni.

Nemsokára jött a második angyal.

Hallottam szárnyának suhogását, s láttam magam előtt, mint egy ködképet.

Kicsi volt, selymes testű, olyan, mint a szentképeken. A szeme fénylett, mint a nap, arany haja volt. Csak az arca látszott, elmosódottan, fehérén, s a mosolya olyan volt, mint a felhők futása az égen. Éreztem az arcomon puha szárnyának verdesését, és ez boldogsággal töltött el.

Tudtam, hogy értem jött, s magával visz az égbe. Nem kellett mondania semmit.

Folyton mosolygott. Biztatás, noszogatás áradt belőle. Nem is féltem tőle. Tudtam, szavak nélkül is, hogy vele kell mennem, s angyal lesz belőlem. Most már tudtam, hogy születnek az angyalok. Olyan boldog voltam, mint még sosem.